

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ: Asliye Hukuk Mahkemesi

1. Taraflar arasındaki "tapu iptal ve tescil" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, İzmir 3. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen davanın reddine ilişkin karar, davacı vekilinin temyizi üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.
2. Direnme kararı davacı vekili ve davalı ... vekili tarafından temyiz edilmiştir.
3. Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi:

4. Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkili ile davalılardan ...'ün İzmir 4. Aile Mahkemesi'nin 06.06.2005 tarihli ve 2003/207 E., 2005/674 K. sayılı kararı ile boşandıklarını, müvekkili tarafından davalı ... aleyhine katkı payı alacağına ilişkin açılan davada İzmir 12. Aile Mahkemesinin 02.12.2009 tarihli ve 2008/542 E., 2009/991 K. sayılı kararı ile 30.960TL'nin tahsiline karar verildiğini, boşanma kararından bir hafta sonra 13.06.2005 tarihinde davalı ...'ün adına kayıtlı taşınmazı çok düşük bir bedelle ve hiçbir işi olmayan yeğeni diğer davalı ...'na satış gibi göstermek suretiyle tapuda devrettiğini, yapılan satış işleminin mal kaçırma amacıyla muvazaalı yapıldığını, bu nedenle davalı ...'na karşı tapu iptali ve tescil davası açıldığını, katkı payı nedeniyle taşınmazın yarı hissesinin iptali ile müvekkili adına tescilinin talep edildiğini, ancak bu davanın yazılı delil bulunmadığı gerekçesiyle reddedildiğini belirterek dava konusu taşınmazın tapu kaydının iptali ile davalı ... adına tapuda kayıt ve tesciline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı Cevabı:

5. Davalı ..., katkı payına ilişkin tapu iptali ve tescil davasının reddedildiğini ve buna ilişkin kararın kesinleştiğini, bu nedenle kesin hüküm itirazının bulunduğunu, ayrıca kötü niyetle açıldığını savunarak davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

6. Davalı ... vekili, İzmir 12. Aile Mahkemesinin hem müvekkili hem de diğer davalı aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasını reddettiğini, bu kararın Yargıtay denetiminden geçerek kesinleştiğini, ortada kesin hüküm bulunduğu gibi, dava konusu taşınmazın müvekkili adına tapuya tescilinde muvazaa bulunmadığını savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme Kararı:

7. İzmir 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 16.07.2012 tarihli ve 2011/168 E., 2012/276 K. sayılı kararı ile; dava konusu taşınmazın 13.06.2005 tarihinde 12.000TL bedelle davalı ...'na satıldığı, davacı ile davalı ...'ün 1974 yılında evlenip, 06.06.2005 tarihinde boşandıkları, davacının evlilik birliği içerisinde edinilen tek taşınmaz olan dava konusu yer hakkında katkı payı alacağı davası açtığı ve lehine 30.960TL alacağı hükmedildiği, davalı ...'ün boşanma kararı verilmesinden hemen sonra davacının katkı payı davası açacağı düşüncesiyle taşınmazı yeğeni olan diğer davalıya satış suretiyle devrettiği, ancak satışın

danışıklı olup, değerinin de düşük bulunduğunu ileri sürerek tapu kaydının iptali ile önceki malik adına tescilini talep etmekle beraber; davalı ...'ün hayatta olduğu, kısıtlı bulunmadığı, davacının muvazaa nedeniyle tapu iptali tescili talep etmesi yönünde aktif dava ehliyetinin olmadığı, istemin tasarrufun iptali mahiyetinde düşünülmesi durumunda dahi koşullarının oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Özel Daire Bozma Kararı:

8. Yerel Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

9. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 22.01.2014 tarihli ve 2013/3286 E., 2014/737 K. sayılı kararı ile; "...Dava, Borçlar Yasası'nın 18. maddesinde düzenlenmiş bulunan danışık (muvazaa) iddiasına dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Kural olarak üçüncü kişiler, danışıklı işlem (muvazaalı muamele) nedeniyle hakları zarara uğratıldığı takdirde tek taraflı veya çok taraflı olan bu hukuki işlemlerin geçersizliğini ileri sürebilirler. Çünkü; danışıklı bir hukuki işlem ile üçüncü kişilere zarar verilmesi, onlara karşı işlenmiş haksız eylem niteliğindedir. Ancak, üçüncü kişilerin danışıklı işlem ile haklarının zarara uğratıldığının benimsenebilmesi için, onların, danışıklı işlemde bulunandan alacakları bulunmalı ve danışıklı işlem o alacağın ödenmesini önlemek amacıyla yapılmış olmalıdır.

Diğer yandan; zarara uğradıklarını ileri süren üçüncü kişilerin, danışıklı işlemde bulunduğu iddia edilen kişi hakkında tazminat davası açmış olmaları, bu davanın kabulü için tek başına yeterli olmadığından danışıklı işlemde bulunanın, üçüncü kişilere borçlu bulunduğu gerçeğinin gerçekleşmesi ve borcunu ödememek için danışıklı hukuki işlem yapmış olması gerekir.

Somut olayda; davacı, davalılardan ...'in katkı payı alacağına ilişkin hükmedilecek tazminatı ödememek amacıyla dava konusu edilen taşınmazı danışıklı olarak diğer davalıya devredildiği iddiası ile eldeki bu davayı açmıştır. Yargılama sonunda satışın danışıklı olduğunun kanıtlanması durumunda davacı, satışa konu edilen maldan alacağının tahsili için yararlanabilecektir. Ancak, davacının bu hakkı aynı değil şahsi bir sonuç doğuracağından tapunun iptaline değil, İ.İ.K.'nun 283/1. maddesi gereğince, iptal ve tescile gerek olmaksızın davacıya taşınmazın haciz ve satışını isteyebilme hakkı tanınmasına karar verilecektir. Bu davada güdülen amaç da budur. Davacı ile davalı ...'in İzmir 4. Aile Mahkemesi'nin 06/06/2005 tarih ve 2005/207 E., 2005/674 K., sayılı kararı ile boşanmalarına karar verildiği, kararın 07/07/2005 tarihinde kesinleştiği, yine davacı tarafından davalı ... aleyhine katkı payı alacağına ilişkin davada İzmir 12. Aile Mahkemesi'nin 2008/542 E., 2009/991 K. sayılı kararı ile 30.960,00 TL katkı payı alacağının tahsiline karar verildiği ve kararın 28/01/2011 tarihinde kesinleştiği, davalı ...'in üzerine kayıtlı 188 ada 1 nolu parselde kayıtlı L Blok 3. kat 7 nolu bağımsız bölümü boşanma davasının karara bağlanmasından bir hafta sonra çok düşük bir bedelle, hiçbir işi olmayan yeğeni diğer davalı ...'na satış göstererek tapudan devrettiği, yapılan satış işleminin katkı payı alacağından kurtulmaya yönelik olarak muvazaalı yapıldığı anlaşılmaktadır.

Şu durumda, satışın muvazaalı olduğu kanıtlanmıştır. O halde, davanın İİK 283/1 maddesi gözetilerek tapu iptaline gerek olmaksızın davacının alacağını alabilmesini sağlamak için dava konusu taşınmazın haciz ve satışını isteyebilmesi yönünde hüküm kurulması suretiyle davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken açıklanan maddi ve hukuki olgular gözetilmeden yerinde görülmeyen yazılı gerekçeyle istemin reddedilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir,..." gerekçesiyle karar oy çokluğuyla bozulmuştur.

Direnme Kararı:

10. İzmir 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 20.10.2014 tarihli ve 2014/280 E. 2014/413 K. sayılı kararı ile önceki gerekçeler yanında; hukuk davalarında mahkemenin taleple bağlı olduğu, dava dilekçesinde tapu kaydının iptali ile davalı ... adına tescilinin istendiği, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun (İİK) 283. maddesinden söz edilmediği, davacının taşınmazın haciz ve satışını isteyebilmesi yönünden hüküm kurulması talebinin de bulunmadığı, İİK'nın 277 ve devamı maddelerinde belirtilen tasarrufun iptali davalarındaki koşulların bu davada oluşmadığı, davacının tasarruftan önce kesinleşmiş bir alacağı bulunmadığı gibi yapılmış bir icra takibinin mevcut olmadığı, geçici ve kesin aciz vesikası şartlarının da bulunmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi:

11. Direnme kararı süresi içinde davacı vekili ile davalı ... vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

12. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davacının muvazaaa nedeniyle tapu iptali tescili talep etmesi göz önüne alındığında aktif dava ehliyetinin bulunup bulunmadığı ve satışın muvazaalı olduğunu kanıtlayıp kanıtlayamadığı; Özel Dairece bozma kararında davanın İİK'nın 283/1. maddesi gözetilerek tapu iptaline gerek olmaksızın davacının alacağını alabilmesini sağlamak için dava konusu taşınmazın haciz ve satışını isteyebilmesi yönünde hüküm kurulması suretiyle davanın kabulüne karar verilmesi gerektiğinin belirtilmesinin taleple bağlılık ilkesine aykırılık teşkil edip etmeyeceği noktalarında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

A) Davalı ... vekilinin temyiz itirazları bakımından yapılan incelemede:

13. Bir nihai kararın şekli anlamda kesinliği ile, o karara karşı artık olağan kanun yollarına (temyiz, karar düzeltme) başvurulamayacağı anlaşılır. Şekli anlamda kesin hükmün amacı, bir davanın sona ermesine hizmet etmektir. Bir nihai karar şekli anlamda kesinleşince, tarafların o davada takip ettikleri amaç gerçekleşmiş olur. Fakat bu, taraflar arasındaki uyuşmazlığın değil, ancak görülmekte olan davanın sona ermesi demektir. Bundan sonra da aynı taraflar arasında aynı uyuşmazlığın yeni bir dava konusu yapılmaması için, başka bir müesseseye yani maddi anlamda kesin hüküm müessesesine ihtiyaç vardır (Kuru B.: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.V, 6.b İstanbul 2001, s.4981).

14. Bir mahkeme kararına karşı başvurulabilecek kanun yolunun hiç olmaması veya mevcut olan kanun yollarının tüketilmesi ya da süresinde kanun yollarına başvurulmaması hâllerinde şekli anlamda kesinlik gerçekleşir. İstisnai olarak olağanüstü kanun yoluna başvurarak ya da eski hâle getirme mümkün ise bu suretle şekli anlamda kesin hükmü sona erdirmek mümkündür.

15. Gerek 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK) gerekse 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (HMK) şekli anlamda kesinliğin tanımı yapılmamış ise de, çeşitli maddelerde geçen "kesin", "kesinleşme", "kesinleşmiş" sözleriyle şekli anlamda kesin hükmün kastedildiğini söylemek mümkündür.

16. Maddi anlamda kesin hüküm HUMK'da tanımlanmamış olmakla birlikte Kanun'un 237. maddesinde;

"Kaziyei muhkeme, ancak mevzuunu teşkil eden husus hakkında muteberdir.

Kaziyei muhkeme mevcuttur denilebilmek için iki tarafın ve müddeabihin ve istinat olunan sebebin müttehit olması lazımdır." şeklinde maddi anlamda kesin hükmün şartlarına yer verilmiştir.

17. HMK'nın 303/1. maddesinde de maddi anlamda kesin hükmün şartları;

"Bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir." şeklinde düzenlenmiştir.

Bu hükümden yola çıkıldığında denebilir ki, kesin hükmün ilk koşulu her iki davanın taraflarının aynı kişiler olması, ikinci koşulu müddeabihinin aynılığı, üçüncü koşulu ise dava sebebinin aynı olmasıdır.

18. Kesin hükmün ikinci koşulu olan müddeabihinin aynılığı, dava konusu yapılmış olan hakların aynı olmasıdır. Önceki dava ile yeni davanın müddeabihlerinin (konularının) aynı olup olmadığını anlamak için hâkimin, eski davada verilen kararın hüküm fıkrası ile yeni davada ileri sürülen talep sonucunu karşılaştırması gerekir. Eski ve yeni davanın konusu olan maddi şeyler fiziksel bakımdan aynı olsa bile bu şeyler üzerinde talep olunan haklar farklı ise müddeabihlerin aynı olduğundan bahsedilemez.

19. Kesin hükmün üçüncü koşulu dava sebebinin aynı olmasıdır. Dava sebebi, hukuki sebepten farklı olarak, davacının davasını dayandırdığı vakialardır. Öyle ise her iki davanın da dayandığı maddi vakıalar (olaylar) aynı ise diğer iki koşulun da bulunması hâlinde kesin hükmün varlığından söz edilebilir. Nitekim aynı hususlara Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 22.03.2019 tarihli ve 2017/7 E., 2019/2 K. sayılı kararında da değinilmiştir.

20. Yapılan bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde;

Davacı ... vekili tarafından davalı ... aleyhine İzmir 12. Aile Mahkemesinde açılan davada davacı vekili, dava konusu taşınmazın mümkün ise ½ hissesinin tapu kaydının iptali ile müvekkili adına tapuda kayıt ve tesciline, bu talebin kabul edilmemesi durumunda katkı payı bedeli olan şimdilik 15.000TL'nin davalıdan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiş; bu dava ile birleşen diğer davalı ... aleyhine açılan davada ise, davalı ...'ün boşanmadan sonra evlilik birliği içinde alınan evi bir hafta sonra davalı ...'e muvazaalı olarak sattığını iddia ederek dava konusu taşınmazın ½ hissesinin iptali ile müvekkili adına tapuya kayıt ve tesciline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

21. Davacı vekili davalılar ... ve ... aleyhine açtığı eldeki davada ise; davalı ... tarafından dava konusu taşınmazın muvazaalı olarak diğer davalı ...'na tapuda devredilmesi nedeniyle müvekkilinin katkı payı alacağını almasının engellendiğini ileri sürerek, dava konusu taşınmazın diğer davalı ... adına tapuya kayıt ve tesciline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

22. Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, İzmir 12. Aile Mahkemesinde görülüp sonuçlanan birleşen dava ile, eldeki davanın tarafları aynı ise de, konuları (müddeabih) ve dava sebepleri (dayanılan vakıalar) birbirinden farklı olduğundan davalı ... vekilinin direnme kararı gerekçesine yönelik temyiz isteminin reddine karar vermek gerekmiştir.

B) Davacı vekilinin temyiz itirazları bakımından yapılan incelemede:

23. Dava, muvazaa hukuksal nedenine dayalı olarak açılan tapu iptal ve tescil istemine ilişkindir.

24. Davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan ve somut olaya uygulanması gereken 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun (BK) 18. maddesinde genel muvazaa düzenlenmiş; maddenin 1. fıkrası ile "Bir akdin şekil ve şartlarını tayininde, iki tarafın gerek sehven gerek akitteki hakiki maksatlarını gizlemek için kullandıkları tabirlere ve isimlere bakılmıyarak, onların hakiki ve müşterek maksatlarını aramak lazımdır." hükmü getirilmiştir.

25. Bilindiği üzere "tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacı ile gerçek durumu onlardan gizleyerek kendi gerçek iradelerine uymayan ve kendi aralarında geçerli olmayan bir hususta

anlaşmalarına" muvazaaya ve bu şekilde yapılan işlemlere de muvazaalı işlemler denir (Eren, F: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2018, s. 367). Eş söyleyişle muvazaaya açıklanan beyanlarının gerçek maksatlarına uymadıklarını bildikleri hâlde, tarafların kastettikleri durumdan başka bir ilişkide kendilerini anlaşmış gibi göstermeleri hâli, tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla kendi gerçek iradelerine uymayan haksız eylem niteliğinde anlaşmalarıdır (7.10.1953 tarihli ve 8/7 Sayılı Yargıtay içtihadı Birleştirme Kararı).

26. Muvazaalı bir hukuki işlemde söz edilebilmesi için;

- i) Tarafların iradeleri ile beyanları arasında isteyerek oluşturulmuş bir uygunsuzluk,
- ii) Üçüncü kişileri aldatmak (muvazaaya) niyeti,
- iii) Taraflar arasında gizli işlemi oluşturan muvazaaya sözleşmesi bulunmalıdır.

27. Kural olarak üçüncü kişiler anılan maddeye dayalı olarak, danışıklı işlem nedeniyle hakları zarara uğratıldığı takdirde tek taraflı veya çok taraflı olan bu hukuki işlemlerin geçersizliğini ileri sürebilirler. Çünkü danışıklı bir hukuki işlem ile üçüncü kişilere zarar verilmesi onlara karşı işlenmiş bir haksız eylem niteliğindedir. Ancak üçüncü kişilerin danışıklı işlem ile haklarının zarara uğratıldığı benimsenebilmesi için, onların, danışıklı işlemde bulunandan alacaklarının bulunması ve danışıklı işlemin o alacağın ödenmesini önlemek amacıyla yapılmış olması gerekmektedir.

28. Muvazaaya davası, borçlunun yapmış olduğu işlemin gerçekte hiç yapılmamış olduğunun (işlemin temelini geçersizliğinin) tespitini amaçladığından, görünürdeki satış işlemlerine karşı açılır. Muvazaaya dayalı tasarrufun iptali davalarında ise davacının icra takibine geçmesi ya da aciz belgesi almasına gerek yoktur. Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 07.07.2020 tarihli ve 2017/17-1507 E., 2020/525 K. sayılı kararında da aynı ilkelere yer verilmiştir.

29. Yüzeysel olarak bakıldığında, iptal davaları ile muvazaaya davaları arasında bir benzerlik görülmekte ise de, bu benzerlik her iki tür davanın güttüğü amaçtan öteye gitmemektedir. Muvazaaya davası, yani yapılan işlemin muvazaaya nedeniyle hükümsüz olduğunu belirtmek için açılan dava ile tasarrufun iptali davası amaçları bakımından birbirlerine yakınsa da gerçekte nitelikleri, koşulları, doğurduğu sonuçlar bakımından birbirinden farklıdır. Tasarrufun iptali davası, borçlunun tasarruf işlemlerinden zarar gören ve elinde aciz belgesi bulunan alacaklılar tarafından açılabilir. Ne var ki, tasarrufun iptali davası, borçlu tarafından geçerli olarak yapılan tasarruf işleminin davacı bakımından hükümsüz olduğunu tespit ettirmek için açıldığı hâlde, muvazaaya davasında borçlunun yaptığı tasarruf işleminin gerçekte hiç yapılmamış olduğunun tespiti istenir. Başka bir ifadeyle yapılan işlemin geçersizliği ileri sürülür.

30. Tasarrufun iptali davası, aynî nitelikte olmayıp kişisel (şahsî) bir dava olduğu hâlde, muvazaaya davası aynı nitelikte bir davadır. Muvazaanın kanıtlanması hâlinde dava konusu mal, borçlunun mal varlığından hiç çıkmamış hâlde gelir. Taşınmaza ilişkin muvazaaya davalarında hâkim tapu kaydının da borçlu adına tesciline karar verir. Muvazaaya iddiası, zamanaşımına bağlı olmadan ileri sürülebildiği hâlde, iptal davasının tasarrufun yapıldığı tarihten itibaren en geç hak düşürücü süre olan beş yıl içinde açılması gerekir (İİK m. 284). İİK'nın 277 vd. maddelerine dayalı olarak açılmış iptal davasının amacı, alacaklının davaya konu mal üzerinde, cebri icra yolu ile alacağı miktarla sınırlı olarak hakkını almasını sağlamaktır.

31. Kural olarak iptal davasına konu edilen tasarruflar, muvazaalı akitlerden farklı olarak hukuken geçerlidir. Başka bir ifade ile muvazaalı akitlerde, görülen akit değil tarafların gerçek iradelerine uygun bulunan akit tarafları bağlayıcı olduğu hâlde, İİK'nın 277 ve bunu izleyen maddelerinde düzenlenen tasarruflar özel hukuk ilişkisi açısından geçerliliğini korumaktadır. Bu nedenle, alacaklının gerçek alacak

ve ayrıntılarına yetecek miktardaki tasarrufun iptaline, bunun dışında kalan kısmı geçerliliğini koruyacağından, olduğu gibi bırakılmasına karar verilmesi gerekmektedir. Kanun koyucu bu özelliği gözleterek "iptal davasının sübutu hâlinde davaya konu teşkil eden mal üzerinde icra kovuşturması yapılabileceğini, davanın konusu taşınmaz mal olduğu takdirde ise, üçüncü şahıs üzerindeki kaydın düzeltilmeksizin taşınmazın haciz ve satışının istenebileceğini" öngörmüştür (İİK. m.283). Nitekim aynı ilkeler Hukuk Genel Kurulunun 03.05.2000 tarihli ve 2000/4-823 E., 2000/851 K.; 25.05.2011 tarihli ve 2011/4-149 E., 2011/346 K.; 02.04.2014 tarihli ve 2013/4-1016 E., 2014/436 K.; 17.01.2019 tarihli ve 2017/17-2051 E., 2019/19 K.; 25.02.2020 ve 2017/1505 E., 2020/204 K. sayılı kararlarında da benimsenmiştir.

32. Yapılan tüm açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde;

33. Dava dilekçesinin konusu, maddi olguların anlatılış biçimi ve talep sonucu kısmından da açıkça anlaşılacağı gibi dava BK'nın 18. maddesinde tanımını bulan muvazaalı hukuksal nedenine dayalı iptal davasıdır.

34. Yerel mahkemece eldeki davada İİK'nın 283. maddesinin uygulanmasının taleple bağıllık kuralına aykırı olduğu gerekçesine de dayanılması nedeniyle HMK'nın 26. maddesinde düzenlenen taleple bağıllık kuralına da kısaca değinmek gerekmektedir. Maddeye göre, hâkim tarafların talepleri ile bağıllıdır. Kanunlarda gösterilen sınırlı sayıdaki istisnalar bir kenara bırakılacak olursa talepten fazlasına veya talepten başka bir şeye karar veremez. Fakat hâkimin duruma göre talep sonucundan daha azına karar vermesinin önünde engel yoktur. Taleple bağıllık ilkesi özü itibarıyla hâkimin, tarafların talebiyle bağıllı olduğunu ifade eder. İlkenin taşıdığı ilk anlam; tarafın talep etmediği husus hakkında mahkemenin karar veremeyeceğidir. Buna göre tarafın neyi talep edip etmediği ve hâkimin ne hakkında karar verip veremeyeceği dava dilekçesine bakılarak tespit edilir. Bu tespitin konusunu, istenilen hukuki sonuç oluşturur. Bu itibarla hâkimin karar verme sınırı dava dilekçesi ile belirlenmiş olur. Taleple bağıllık ilkesinin taşıdığı ikinci anlam ise tarafın talebinden fazlasına mahkemece karar verilememesidir. Taleple bağıllı olma, yargılama sonucunda davacının talep ettiği haktan daha azına sahip olduğunun belirlenmesi durumunda uygulanmaz (HMK m. 26). Talepten azına karar verme "çoğun içinde az da vardır" esasına dayanmaktadır. Bu kural ise davacının talep sonucu ile aynı nitelikte olan daha azına karar vermeyi ifade etmektedir. Nitekim dava açıldığında davacının talebi maddi hukukta karşılığa sahip olduğu oranda mahkemeden hukuki koruma sağlanmasıdır (Taleple bağıllık kuralı hakkında daha geniş açıklamalara Hukuk Genel Kurulunun 30.05.2018 tarihli ve 2017/23-2539 E., 2018/1149 K. sayılı kararında yer verilmiştir).

35. Eldeki davada, davacıyı alacağından yoksun bırakmak için yapıldığı iddia edilen muvazaalı satış işleminin iptali ve hiç yapılmamış sayılmasının tespiti istenmektedir. Bu davada davacı muvazaalı işlemle kendisinin zararlandırıldığını ileri sürmüştür. Davacının amacı tapunun iptali olmayıp, alacağına kavuşmaktır.

36. Davacı vekili, davalılardan ...'ün katkı payı alacağına ilişkin hükmedilecek tazminatı ödememek amacıyla dava konusu edilen taşınmazı danışıklı olarak diğer davalıya devrettiği iddiasıyla eldeki bu davayı açmıştır. Yargılama sonunda satışın danışıklı olduğunun kanıtlanması durumunda davacı, satışa konu edilen maldan alacağının tahsili için yararlanabilecektir. Ancak, davacının bu hakkı aynı değil şahsi bir sonuç doğuracağından tapunun iptaline değil, İİK'nın 283/1. maddesi gereğince, iptal ve tescile gerek olmaksızın davacıya taşınmazın haciz ve satışını isteyebilme hakkı tanınmasına karar verilecektir. Bu davada güdülen amaç da budur. Davacı ile davalı ...'ün İzmir 4. Aile Mahkemesinin 06.06.2005

tarihli ve 2003/207 E., 2005/674 K. sayılı kararı ile boşanmalarına karar verildiği; yine davacı tarafından davalı ... aleyhine açılan katkı payı alacağına ilişkin davada İzmir 12. Aile Mahkemesinin 02.12.2009 tarihli ve 2008/542 E., 2009/991 K. sayılı kararı ile 30.960TL katkı payı alacağının tahsiline karar verildiği ve bu kararın 28.02.2011 tarihinde kesinleştiği, davalı ...'ün 188 ada 1 nolu parselde adına kayıtlı L Blok 3. kat 7 nolu bağımsız bölümü boşanma davasının karara bağlanmasından bir hafta sonra çok düşük bir bedelle, hiçbir işi olmayan yeğeni diğer davalı ...'na satış göstererek tapudan devrettiği, yapılan satış işleminin katkı payı alacağından kurtulmaya yönelik olarak muvazaalı yapıldığı anlaşılmaktadır.

37. O hâlde satışın muvazaalı olduğunun kanıtlanmış olduğu eldeki davada, mahkemece İİK'nın 283/1 maddesi gözetilerek tapu iptaline gerek olmaksızın davacının alacağını alabilmesini sağlamak için dava konusu taşınmazın haciz ve satışını isteyebilmesi yönünde hüküm kurulmalıdır.

38. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, Borçlar Kanunu ve İcra ve İflâs Kanunu birbirinden farklı nitelik taşıyan kanunlar olduğundan, eldeki dava BK'nın 18. maddesine göre açılan tasarrufun iptali davası niteliği taşıdığından ve taleple bağıllık ilkesi gereğince de İİK'nın 277. maddesine göre açılan tasarrufun iptali davası niteliğini taşıması nedeniyle İİK'nın 283/1-2 maddesine göre karar verilemeyeceğinden ve davacı tarafın aktif dava ehliyetinin de bulunduğu nazara alınarak direnme kararının belirtilen bu değişik gerekçe ile bozulması gerektiği ileri sürülmüş ise de; bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından kabul edilmemiştir.

39. Diğer taraftan dava tarihi 25.03.2011 olduğu hâlde gerekçeli karar başlığında 16.06.2014 olarak gösterilmesine ilişkin yanlışlık, mahallinde düzeltilebilir maddi hata niteliğinde olduğundan ayrıca bozma nedeni yapılmamıştır.

40. Hâl böyle olunca tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki delillere, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

41. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

IV. SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

1) Davalı ... vekilinin temyiz isteminin REDDİNE oy birliğiyle (III-A),

2) Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle, direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6217 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA oy çokluğuyla (III- B),

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırımlara geri verilmesine,

Aynı Kanun'un 440. maddesi gereğince kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 11.02.2021 tarihinde karar verildi.

KARŞI OY

Borçlunun mallarının haczedilmesinden önce borçlunun mal ve hakları üzerindeki tasarruf yetkilerinde herhangi bir kısıtlama yoktur. Borçlunun mallarının haczinden veya iflas etmeden önce alacaklılarından mal kaçırmak için yapmış olduğu bağışlamalar ve şüpheli (hileli) tasarrufların iptal ettirilebilmesi için alacaklılara tanınan davaya iptal davası denir. Bu dava İİK'nın 277 ve devamı maddelerinde düzenlemiştir. İİK'nın 277 maddesinde "tasarrufların butlanı" denilmekte ise de burada borçlar hukuku (TBK m.27) anlamında bir butlan yoktur. İptal davasına konu tasarruf başlangıçta geçerlidir ve iptal davası kazanılır ise alacaklı dava konusu malı sanki borçlunun mal varlığında imiş gibi haczettirir, sattırır ve satış bedelinden alacağını alır (İİK m.283,1); geriye para artar ise bu para borçluya değil kendisine karşı iptal davası açılmış olan üçüncü kişiye verilir. Burada tasarrufun maddi hukuk anlamında iptali söz konusu olmayıp mülkiyet borçluya geri dönmez.

İİK 277 ve devamı maddelerine göre açılan iptal davası, dava konusu malın aynına ilişkin bir aynî dava olmayıp, şahsi bir davadır. Yani bu dava ile malın mülkiyetinin davalıdan (üçüncü kişiden) alınarak, borçluya ait olduğuna karar verilmemekte, sadece alacaklı malın bedelinden alacağını (kişisel hakkını) almak yetkisini elde etmektedir (Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı 2. B. Ankara 2013 s.1397). İİK 277 ve devamı maddelerine göre açılan davalarda tapu kaydının iptali ile borçlu adına tapuya tesciline karar verilemez.

İİK'nın 277 ve devamı maddelerine dayanılarak açılan tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için davacının davalı borçluda gerçek bir alacağının bulunması, borçlu hakkında yapılan icra takibinin kesinleşmiş olması, iptal konusu tasarrufun borcun doğumundan sonra yapılmış olması ve borçlu hakkında alınmış bir aciz belgesinin bulunması gerekli olup bu şartların varlığı mahkemece resen değerlendirilir.

TBK'nın 19 ve 27 maddeleri çerçevesinde açılan muvazaa davası ise, iptal davasından farklıdır. Tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacı ile gerçek durumu gizleyerek onlardan gizlenerek kendi gerçek iradelerine uymayan ve kendi aralarında geçerli olmayan bir hususta anlaşmalarına muvazaa ve bu şekilde yapılan işlemlere muvazaalı işlemler denilir (Oğuzman, K/Seliçi/ Ö/Oktay. S: Eşya Hukuku s.301). Başka bir deyişle muvazaa 07/10/1953 tarih ve 8/7 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararında da belirtildiği üzere "açıklanan beyanlarının gerçek maksatlarına uymadıklarını bildikleri hâlde akitlerin (tarafların) kastettikleri durumdan başka bir ilişkide kendilerini anlaşmış gibi göstermeleri halidir".

Muvazaalı işlemlerde işlem konusu hak veya mal borçlunun mal varlığı dışına çıkmaz. Bu nedenle muvazaalı işlemlerin iptali için İİK'nın 277 ve sonraki maddelerine göre iptal davası açılması yoluna başvurulmasına gerek yoktur. Muvazaalı işlemler istihkak davasına konu teşkil ederler.

Muvazaalı bir işlem konusu mal borçlunun elinde iken haczedilir ve üçüncü kişi İİK 97 uyarınca istihkak davası açarsa, alacaklı davaya cevap yolu ile muvazaa nedeni ile işlemin geçersiz olduğunu muvazaalı işlem konusu mal veya hakkın borçlunun mülkiyetinde olduğunu iddia ve ispat edebilir.

Şayet muvazaalı bir işlem konusu mal üçüncü kişi elinde haczedilmiş ise alacaklı üçüncü kişiye karşı istihkak davası açarak davalı üçüncü kişinin o malı muvazaalı bir tasarruf sonucunda ele geçirdiğini ve bu nedenle malın borçluya ait olduğunu iddia ve ispat edebilir. Lehine tasarruf yapılan kişinin istihkak davasını kazanmış olması, üçüncü kişi aleyhine İİK 277 ve devamı maddeleri uyarınca iptal davası açılmasına engel değildir. Fakat istihkak davası ile iptal davasının amacı aynı olup alacaklılarına zarar vermek isteyen borçlunun işlemlerine karşı alacaklıları korumak istenmektedir.

Muvazaa davası aynı bir dava olup üçüncü kişi konumunda olan alacaklılar da bu davayı açarak

görünürdeki işlemin muvazaa nedeniyle hükümsüz olduğunun tespitini isteyebilir. Taşınmaza ilişkin muvazaa davalarında hâkim tapu kaydının borçlu adına düzeltilmesine karar verir. Alacaklı bu hâlde ilamı icra dairesine sunarak dava konusu taşınmazın borçlunun borcundan dolayı haczedilmesini isteyebilir. Bu hâlde ayrıca bir iptal davası açmasına gerek kalmaz.

Tasarrufun iptali davasının kabulü hâlinde davacı davaya konu mal üzerinde cebri icra yolu ile hakkını alma yetkisini elde eder ve dava konusu taşınmaz ise davalı üçüncü şahıs üzerindeki kaydın düzeltilmesine mahal olmadan o tasarrufun haciz ve satışını isteyebilir. (İİK m.283/1)

BK 19. maddesine dayalı muvazaa davası ile muvazaa nedeni ile hüküm ve sonuç doğurmayan işlemlerin iptali istenir. Borçlu tasarruf ve idare yetkisi kendisinde kalmak üzere malî üçüncü kişiye devrediyor ise devretme iradesi olmadığı için işlem muvazaalıdır ve iptal davası açılır.

Ancak ortada bir inanç anlaşması var ise anlaşma gereğince mülkiyet geçerli şekilde karşı tarafa geçeceği için tasarrufun iptali davası açılır. Bu olayda alacaklıya zarar verme kastı vardır. Bu anlamda alacaklı borçlunun iradesini göz önüne alır. Aslında malî borçlu devretmek istemiyor mu, yoksa alacağın tahsilini önlemek için mi devretti? Alacaklının bu soruya vereceği cevaba göre ya BK 19. maddesine dayalı dava ya da İİK 277 ve devamı maddelerine dayalı dava açar. Muvazaa olmadan da salt alacaklıları zarara uğratmak için devir yapılabilir.

Tasarrufun iptali davası, aynı nitelikte olmayıp kişisel bir dava olduğu halde, muvazaa davası aynı nitelikte bir davadır. Taşınmaza ilişkin muvazaa davalarında hâkim tapu kaydının borçlu adına tesciline karar verir.

Muvazaa iddiası, zamanaşımına bağlı olmadan ileri sürülebildiği hâlde iptal davasının tasarrufun yapıldığı tarihten itibaren en geç hak düşürücü süre olan beş yıl içinde açılması gerekir (İİK m.284). Yukarıda belirtilen ilke ve kurallardan da anlaşılacağı üzere TBK 19. maddesine dayalı muvazaa davası ile İİK'nın 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali davası şartları ile hüküm ve sonuçları bakımından birbirinden ayrı davalardır. Alacaklıların "muvazaalı" olduğunu ileri sürdükleri işlemler hakkında iptal davasının hüküm ve sonuçlarından yararlanmak istemeleri ileri sürülen vakia ile talep sonucu arasında açık bir uyumsuzluk teşkil eder. Muvazaa sebebine dayanan dava ile iptal davasının özelliklerini bir arada barındıran adeta yeni (karma) bir dava türünün meydana getirilmesi beraberinde bir dizi sorunu da getirdiği için isabetli değildir (Erdönmez Gürsoy: Alacaklılara zarar verme kastı ile uygulanan tasarrufların iptali, İstanbul 2017 s.35 ve 36).

Borçluya üçüncü kişinin malına haciz koydurup satış isteme yetkisi ancak borçlu aleyhinde takip yapıp borçlu mal varlığından alacağını alamadığını aciz vesikası ile tevsik ettiğinde tahsil mümkün olmaktadır. Öğretide tasarrufun iptali davasını alacaklının cebri icrada bulunma yetkisinin bir tamamlayıcısı olduğu alacaklının alacağını cebri icra yolu ile tahsil edemeyeceği henüz belli olmadan iptal davası açılmasına izin verilmesi hâlinde borçlu ve üçüncü kişilerin olumsuz şekilde etkileneceği belirtilmektedir. (Yıldırım, Mesut, Kamil/ Deren Yıldırım Nevhis İcra ve iflas hukuku, İstanbul 2016 s. 569-572. Umar, Bilge Türk İcra ve İflas Hukukunda İptal davası, İstanbul 1963s.7-39) Ayrıca muvazaa sebebine dayanarak dava açan alacaklıya haciz ve satış isteme yetkisi verilmesi ve hacze iştirak durumunda İİK 101 maddesinde yazılı hacze imtiyazlı şekilde iştirak etmesi çoğu kez mümkün olmayacaktır.

Borçlunun mali durumunun iyi olduğu bir durumda (borca batık veya aciz hâlinde olmadığı) yaptığı tasarruf nedeniyle uzun yıllar sonra (15-20 yıl) üçüncü kişinin mal varlığının haczedilebileceğinin kabulü hukuk güvenliği ile bağdaşmaz (Erdönmez s.27 ve 33).

Borçlu ile üçüncü kişi arasındaki alacaklıya zarar vermeye yönelik muvazaalı işlemler olarak yapılan bir

niteleme ile hem BK 19'a göre geçersizliğin tespiti davası hem de İİK m. 277 dayalı tasarrufun iptali davası açılmaz. Burada maddi hukukun tanıdığı talep hakkı (muvazaa nedeniyle hükümsüzlük) ile takip hukukunun sağladığı talep hakkının (tasarruf iptali) yarışması (hakların yarışması) söz konusu değildir. Çünkü borçlu ile üçüncü kişi arasındaki hukuki fiil geçerli ise muvazaa davası açılmaz. Tersi durumda da iptal davası açılmaz. Dolayısı ile her iki davanın açılabilme konuları (koşul vakıaları) birbirinden farklıdır. Bu davalar iki ayrı hak arama yolunu düzenleyen bir birinden ayrı hükümlere dayanmaktadır (Erdönmez s.28).

Somut olayda davacı ... (Öpöz) vekili, müvekkilinin davalı ... ile 06.06.2005 tarihinde boşandıklarını, boşanmadan bir hafta sonra 13.06.2005 tarihinde ...'in üzerine kayıtlı evi yeğeni... 'e sattığını, bununda açılan katkı payı alacağında verilen tedbir aşamasında anlaşıldığını, yapılan satışın müvekkilinin katkı payı alacağının tahsilini engellemek için muvazaalı yapıldığını, Tijen adına olan tapunun iptali ile ... adına tescilini talep etmiştir. Açılan davada muvazaanın katkı payı alacağının engellenmesi muvazaa nedeni olarak gösterilmiş ise de bu alacak nedeniyle takip başlatıldığı ve borçlu ... hakkında bir aciz vesikası alındığı iddiası bulunmamaktadır. İİK 277 ve devamı maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptali davası açılması koşulları mevcut değildir.

Davacının dava dilekçesi içeriği ile talep sonucunda İİK 277 ve devamı maddelerine göre tasarrufun iptali davası değil BK 18 ve devamı maddelerinde düzenlenen muvazaa nedeniyle tapu iptal tescil davası açtığı anlaşılmaktadır.

Bu davayı üçüncü kişilerde danışıklı (muvazaalı) işlem nedeniyle hakları zarara uğratıldığı takdirde açabilir ve işlemlerin geçersizliğini ileri sürebilirler.

Somut olayda davacı üçüncü kişi konumunda olup davalılardan ...'in mal kaçıрма amacı ile muvazaalı olarak taşınmazı çok düşük bir bedelle diğer davalı olan... 'e satarak tapuda devrettiğini, davalı ...'den katkı payı alacağının olduğuna ilişkin mahkeme kararı olduğunu ileri sürdüğüne göre bu davayı açma hakkı bulunmaktadır.

Mahkemece işin esasının incelenmesi, davacı üçüncü kişinin muvazaa iddiasını her türlü delille ispat etmesi hâlinde davalı ... adına olan tapu kaydının iptali ile davalı ... adına tapuya kayıt ve tesciline karar vermesi gerekirken, davalının aktif husumet ehliyeti bulunmadığı nedeniyle davanın reddine karar verilmesi doğru değildir. Mahkeme kararının bu değişik gerekçe ile bozulması görüşünde olduğumuzdan Genel Kurulun kıymetli çoğunluğunun satışın muvazaalı olduğu kanıtlandığı gerekçesi ile davanın İİK'nın 283/1 maddesi gözetilerek tapu iptaline gerek olmaksızın davacının alacağını alabilmesini sağlamak için dava konusu taşınmazın haczi ve satışını isteyebilmesi yönünde hüküm kurulması suretiyle davanın kabulüne karar verilmesi yönündeki bozma gerekçesine katılamıyoruz.